

Bruselj, 8. marec 2021
(OR. en)

6795/21

JAI 233
FREMP 38

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Zadeva:	Sklepi Sveta o okrepitvi uporabe Listine o temeljnih pravicah v Evropski uniji

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o okrepitvi uporabe Listine o temeljnih pravicah v Evropski uniji, ki so bili odobreni 5. marca 2021 po pisnem postopku¹.

¹ Dok. CM 2064/21.

SKLEPI Sveta o okreelitvi uporabe Listine o temeljnih pravicah v Evropski uniji

Preambula

Svet Evropske unije –

ob sklicevanju na člen 2 Pogodbe o Evropski uniji, v katerem je navedeno, da Unija temelji na vrednotah spoštovanja človeškega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin;

ob poudarjanju, da je Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), ki je bila svečano razglašena 7. decembra 2000, mejnik v evropskem povezovanju in simbol naše skupne evropske identitete;

ob opozarjanju, da v skladu z odstavkom 1 člena 51 Listine njena pravno zavezujoča narava vse institucije, organe, urade in agencije Unije – ob ustreznem spoštovanju načela subsidiarnosti – ter države članice zavezuje, da pri izvajanju prava Unije spoštujejo pravice, upoštevajo načela in spodbujajo njihovo uporabo v skladu s svojimi pristojnostmi in ob spoštovanju meja pristojnosti Unije, ki so ji dodeljene v Pogodbah;

ob ugotavljanju, da je Listina eden najsodobnejših in najcelovitejših pravno zavezujočih instrumentov na področju temeljnih pravic ter sestavni del večplastnega sistema Unije za varstvo temeljnih pravic;

ob opozarjanju, da bo pristop Unije k Evropski konvenciji o človekovih pravicah (v nadaljnjem besedilu: EKČP) dopolnil obstoječo strukturo varstva temeljnih pravic v Uniji in prispeval k večji doslednosti pri varstvu temeljnih pravic v Evropi, ter ob pozdravljanju dejstva, da sta Unija in Svet Evrope nedavno ponovno začela pogajanja za doseg tega cilja;

ob poudarjanju, da varstva temeljnih pravic in vrednot Unije ne smemo jemati za samoumevnega. Zanj si je treba nenehno prizadevati, saj je to skupna odgovornost, pri kateri so potrebna skupna prizadevanja vseh zadevnih akterjev, tj. institucij, organov, uradov in agencij Unije, nacionalnih, regionalnih in lokalnih organov, med drugim organov kazenskega pregona, zakonodajalcev, sodnikov in tožilcev, drugih delavcev v pravni stroki, univerz in ustanov za usposabljanje pravosodnih delavcev, nacionalnih institucij za človekove pravice (v nadaljnjem besedilu: NIČP), organov za enakost in organizacij civilne družbe;

ob poudarjanju, da je temeljne pravice mogoče zagotoviti le v demokratični družbi, ki temelji na pravni državi, pri kateri je eden od ključnih temeljev neodvisnost sodstva;

ob izražanju velike zaskrbljenosti zaradi neprimerljivih izzivov, ki jih povzroča pandemija COVID-19, in njenih resnih posledic za uveljavljanje temeljnih pravic in svoboščin na področjih, kot so zdravstveno varstvo, dolgotrajna oskrba, izobraževanje, delo, nastanitev, dostop do hrane, kultura, dostop do pravnega varstva, dostop do podpornih storitev, svoboda gibanja, svoboda zbiranja, svoboda obveščanja ter svoboda veroizpovedi in prepričanja;

ob izražanju zaskrbljenosti zaradi načina, na katerega učinki pandemije nesorazmerno prizadenejo osebe v ranljivem položaju, ter njenih dolgotrajnih učinkov in drugih nepredvidljivih posledic za človekovo dostojanstvo, enakost in temeljne pravice;

ob zavedanju, da se Unija in države članice v zadnjih letih soočajo z izzivi na področju varstva temeljnih pravic, demokracije in pravne države, na primer z izzivi, povezanimi s sprejemom in integracijo prosilcev za azil in migrantov, digitalnim prehodom ter vse večjo uporabo in možno zlorabo umetne inteligence², naraščanjem – na spletu in drugje – števila dezinformacij in sovražnega govora, varstvom osebnih podatkov in zasebnosti, krčenjem prostora za civilno družbo, zunanjim ogrožanjem integritete volitev in demokratičnega procesa, podnebnimi spremembami ter čezmejnem varstvom ranljivih odraslih oseb;

ob izražanju zaskrbljenosti, ker je polno vsesplošno uveljavljanje temeljnih pravic še vedno oteženo in ovirano, med drugim zaradi revščine, brezdomstva in prekarnosti, vseh oblik diskriminacije, neenakosti spolov, nasilja v družini ter nasilja nad ženskami, otroki, LGBTI osebami, pripadniki manjšin, starejšimi in invalidi, ter trgovine z ljudmi;

² Glej sklepe predsedstva o Listini o temeljnih pravicah v kontekstu umetne inteligence in digitalne preobrazbe (dok. 11481/20 z dne 21. oktobra 2020).

ob pozdravljanju stalnega napredka pri varstvu temeljnih pravic v Evropski uniji, zlasti s pomočjo zakonodaje, katere cilj je varstvo in promoviranje specifičnih pravic, strategij in akcijskih načrtov, zasnovanih za krepitev varstva temeljnih pravic, pa tudi s sodno prakso Sodišča Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: SEU);

ob pozdravljanju pomembnega dela, ki ga je Komisija opravila v okviru strategije za učinkovito izvajanje Listine o temeljnih pravicah iz leta 2010³.

ob pozdravljanju letnih sklepov Sveta in letnih poročil Komisije o uporabi Listine, pa tudi letnih poročil o temeljnih pravicah, ki jih pripravlja Agencija Evropske unije za temeljne pravice;

ob zavedanju, da so potrebna nadaljnja prizadevanja za zagotovitev, da se bo Listina uporabljala v polni meri, da bo imela resničen učinek v življenju ljudi in da bo tako spodbujala močno kulturo temeljnih pravic v Uniji⁴;

ob sklicevanju na sklepe Sveta z naslovom „Listina o temeljnih pravicah deset let kasneje: stanje in nadaljnje delo“ (v nadaljnjem besedilu: sklepi Sveta iz leta 2019)⁵ –

Svet Evropske unije **ponovno potrjuje** svojo zavezanost uresničevanju Listine v dobro vseh in **sprejema** naslednje sklepe:

1. Svet **pozdravlja** „Strategijo za okrepitev uporabe Listine o temeljnih pravicah v Evropski Uniji“⁶ (v nadaljnjem besedilu: strategija o Listini) in njeno okrepljeno osredotočenost na odgovornost držav članic.
2. Svet opozarja na sinergije in dopolnjevanje med strategijo o Listini ter drugimi politikami in instrumenti, namenjenimi promoviranju in zaščiti temeljnih vrednot, na katerih temelji Unija, kot so letni cikel pregleda pravne države, novi akcijski načrt za evropsko demokracijo in poročilo o državljanstvu za leto 2020.

³ Sporočilo Evropske komisije z dne 19. oktobra 2010, COM(2010)0573.

⁴ Kot je razvidno iz poročila Agencije za temeljne pravice o temeljnih pravicah iz leta 2019, letnih poročil Komisije in raziskave Eurobarometer o ozaveščenosti državljanov o Listini.

⁵ Sprejeti 7. oktobra 2019, dok. 13217/19.

⁶ Sporočilo Evropske komisije, 2. december 2020, COM (2020) 711 final.

Preprečevanje in promoviranje

Usposabljanje

3. Za preprečevanje kršitev temeljnih pravic je potrebno ustrezno usposabljanje vseh akterjev v verigi izvrševanja Listine, vključno z NIČP, organi za enakost in organizacijami civilne družbe. Pri krepitvi zmogljivosti bi bilo treba v največji možni meri upoštevati posebne značilnosti dejavnosti, ki jih opravljajo ti akterji, zlasti sodstvo. V zvezi s tem Svet **poziva** države članice, naj okrepijo dejavnosti usposabljanja v zvezi z Listino na nacionalni ravni, zlasti z razvojem ciljno usmerjenih orodij in usposabljanja, prilagojenih potrebam različnih akterjev, pri čemer naj kar najboljše izkoristijo razpoložljiva finančna sredstva Unije in pomoč Agencije za temeljne pravice. Hkrati **poudarja**, da univerze in druge ustanove za usposabljanje delavcev v pravni stroki pomembno prispevajo k spodbujanju znanja o Listini z akademskimi raziskavami in dejavnostmi usposabljanja, tudi v sodelovanju z institucijami Unije, nacionalnimi organi in organizacijami civilne družbe.

4. Svet **poziva** Komisijo, naj še naprej podpira države članice in vse akterje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, pa tudi druge institucije, organe, urade in agencije Unije pri uporabi Listine ter pri spodbujanju kulture spoštovanja in promoviranja temeljnih pravic po vsej Uniji.

Svet **pozdravlja** prispevek Agencije za temeljne pravice h krepitvi zmogljivosti v zvezi z Listino in razvoju namenskih orodij. Svet **poziva** Agencijo Evropske unije za temeljne pravice, naj zagotovi, da se bodo ta orodja redno posodabljala in da bodo na voljo v vseh jezikih Unije ter da bodo enostavno dostopna in uporabnikom prijazna.

Ozaveščanje

5. Svet **poudarja**, da je treba javnosti zagotoviti dostop do informacij o pravicah, zapisanih v Listini, da bi med državljani krepili ozaveščenost in odgovornost v zvezi z Listino. V zvezi s tem **pozdravlja** obstoječe gradivo, ki sta ga pripravili Komisija in Agencija za temeljne pravice, ter **spodbuja** države članice, naj ga še naprej uporabljajo in razširjajo. Svet **predlaga**, naj države članice preučijo inovativne in dopolnjujoče načine za krepitev ozaveščenosti, pri čemer naj posebno pozornost namenijo določenim skupinam, ki bi morda potrebovale boljši dostop do Listine, na primer starejšim, invalidom in otrokom, obenem pa naj razmislijo o tem, da bi na ustreznih spletiščih institucij oblikovali posebne strani o Listini.

6. Svet **poudarja**, da bi morali državljani vedeti, na koga in kam se lahko obrnejo, če so njihove pravice kršene, in to v kateri koli državi članici. Svet **opozarja**, da je na portalu e-pravosodje na voljo koristno orodje za temeljne pravice⁷, in **poziva** vse države članice, naj k njemu prispevajo, ga posodablajo in promovirajo.

7. Svet pozdravlja kampanjo ozaveščanja, ki jo načrtuje Komisija, in Komisijo poziva, naj v ta namen sodeluje z državami članicami, zagovorniki človekovih pravic, kot so NIČP in organi za enakost, ter organizacijami civilne družbe.

Uporaba Listine

Strokovno znanje in podatki Agencije za temeljne pravice

8. Svet **ponovno potrjuje** svojo pripravljenost, da pri svojih dejavnostih, ki lahko pomembno vplivajo na temeljne pravice, čim bolje izkoristi strokovno znanje in podatke Agencije, ter k temu **poziva** tudi druge institucije Unije in države članice. **Z zanimanjem pričakuje** nadaljevanje razprav o predlaganih spremembah uredbe o ustanovitvi Agencije za temeljne pravice, vključno z njenim področjem delovanja in delovnimi metodami.

Vloga zakonodajalca

9. Pravni red Unije se še naprej razvija, tudi na področjih, ki bi lahko pomembno vplivala na temeljne pravice. Svet **poudarja** obveznost Komisije in sozakonodajalcev Unije, da zagotovijo, da so vsi zakonodajni predlogi in instrumenti skladni z Listino.

Svet **ponovno potrjuje** koristnost „smernic o metodoloških fazah, potrebnih pri preverjanju združljivosti s temeljnimi pravicami“⁸ (v nadaljnjem besedilu: smernice) v okviru ocenjevanja in zagotavljanja skladnost zakonodajnih predlogov s temeljnimi pravicami.

Svet **ponovno potrjuje** zavezo iz sklepov Sveta iz leta 2019, da bo preučil nove načine za učinkovitejšo uporabo smernic. Nadalje **opozarja** generalni sekretariat, da bi bilo treba smernice deliti s strokovnjaki v ustreznih pripravljalnih telesih, zlasti tako, da bi bile na voljo na portalu za delegate.

⁷ https://beta.e-justice.europa.eu/459/SL/fundamental_rights_interactive_tool.

⁸ Dok. 5377/15, 20. januar 2015.

Vsak pripravljalni organ Sveta bi moral ob upoštevanju teh smernic oceniti nove zakonodajne predloge; v zvezi s tem se Svet **zavzema** za spodbujanje izrecne izmenjave mnenj na temo spoštovanja Listine na začetku pogajanj in kadar koli je to potrebno. Svet **pozdravlja** usposabljanje o Listini, vključno s smernicami, ki ga bosta generalni sekretariat in Agencija za temeljne pravice ponudila prihodnjim predsedstvom. **Pozdravlja** tudi orodje za e-učenje o Listini, ki ga je napovedala Komisija.

10. Svet poudarja, da je Delovna skupina FREMP odgovorna za pripravljalo delo v zakonodajnih postopkih Sveta na področju temeljnih pravic, državljanskih pravic in prostega gibanja oseb, zato **poziva**, naj se v okviru te delovne skupine predstavijo informacijske točke o obravnavanih zakonodajnih zadevah, ki bi lahko pomembno vplivale na temeljne pravice. Smernice so v tem pogledu koristno orodje.

11. Parlamenti in drugi deležniki v nacionalnem zakonodajnem postopku imajo ključno vlogo pri zagotavljanju popolne skladnosti zakonodaje držav članic z Listino, kjer je to ustrezno. Svet **spodbuja** države članice, naj v svojih nacionalnih pravilih o pravnem nadzoru in ocenah učinka zakonodaje, ki spadajo na področje uporabe prava Unije, upoštevajo obveznost zagotavljanja skladnosti z Listino. V zvezi s tem **opozarja** na obstoječe najboljše prakse in orodja na nacionalni ravni in ravni Unije, ki se lahko prilagodijo posameznemu nacionalnemu okviru.

Vloga uprav

12. Svet **poudarja** vlogo nacionalnih, regionalnih in lokalnih uprav, vključno z javnimi uslužbenci, pri tem, da se pri oblikovanju politik upošteva Listina in zagotovi skladnost s temeljnimi pravicami, ter pri spodbujanju kulture temeljnih pravic na vseh ravneh izvršilne veje oblasti.

13. Svet se zaveda, da se strategija o Listini osredotoča na odgovornost držav članic, vendar kljub temu **opozarja**, da Listina zavezuje vse institucije, organe, urade in agencije Unije ter da bi ti morali biti zgled v zvezi s tem. Zato **poudarja**, da agencije Unije pri svojem delu pogosto upoštevajo vidik temeljnih pravic, ter **izpostavlja** pomen ustreznega usposabljanja osebja in spremljanja njihovih dejavnosti.

14. Svet **opozarja** na pomen pravice dostopa do dokumentov Unije, varstva podatkov in dobrega upravljanja kot sredstva, ki vsem državljanom omogoča učinkovitejše uveljavljanje pravic iz Listine, večjo ozaveščenosti o njih in njihovo „prisvajanje“.

15. Svet **priznava**, da imajo organi kazenskega pregona ključno vlogo pri zagotavljanju družbe, ki je varna za vse, pa tudi, da lahko njihovo ukrepanje še posebej vpliva na temeljne pravice. Svet **pripisuje** velik pomen ustreznemu usposabljanju in spremljanju, da bi zagotovili, da so vsi ukrepi organov kazenskega pregona skladni z nacionalnimi in mednarodnimi standardi ter standardi Listine, kadar je to ustrezno. V zvezi s tem Svet **poziva** države članice, naj zagotovijo redno usposabljanje osebja organov kazenskega pregona, zaporniškega osebja in osebja, ki dela v centrih za pridržanje. **Poudarja** tudi, kako pomembno je, da imajo organi za spremljanje in nacionalne institucije za človekove pravice dostop do teh krajev, tudi v okviru omejitev zaradi COVID-19, in da imajo pooblastila za izdajanje priporočil.

16. Svet **poudarja**, da so mesta in lokalne oblasti pomembni akterji pri spodbujanju temeljnih pravic na nacionalni in evropski ravni. Zato **poziva** države članice, naj spodbujajo izmenjavo izkušenj in najboljših praks med lokalnimi organi, vključno z mrežami mest, ter **spodbuja** uporabo možnosti financiranja v okviru novega programa za državljane, enakost, pravice in vrednote, zlasti njegovega sklopa za vključevanje državljanov in sodelovanje. Svet prav tako **z zanimanjem preučuje** pobudo Agencije Evropske unije za temeljne pravice za oblikovanje okvira zavez za mesta človekovih pravic v Uniji, ki bi moral zagotoviti ustrezno prepoznavnost Listine.

Financiranje

17. Svet **opozarja**, da mora biti vsak projekt, ki ga financira Unija, skladen s pravom Unije, vključno z Listino, kjer je to ustrezno. Zato **pozdravlja** uvedbo omogočitenega pogoja za zagotovitev spoštovanja Listine v naslednjem proračunu Unije za obdobje 2021-2027. Svet **z zanimanjem pričakuje**, da bo Komisija razvila namenski modul usposabljanja in s tem povezano pomoč. Svet **spodbuja** države članice, naj v zvezi s tem zagotovijo nemoteno izmenjavo informacij in sodelovanje ter po potrebi vključijo nacionalne institucije za človekove pravice. Države članice tudi poziva, naj razmislijo, ali bi bilo v zvezi s tem mogoče izkoristiti strokovno znanje Agencije za temeljne pravice.

Izmenjava dobrih praks in usklajevanje

18. Svet **potrjuje** koristnost vzajemnega učenja in izmenjave dobrih praks med državami članicami pri izvajanju Listine na nacionalni ravni ter tematskih razprav o Listini.

19. Svet **opozarja**, da je bila na podlagi njegovega poziva Komisiji iz sklepov Sveta iz leta 2019 na evropskem portalu e-pravosodje vzpostavljena posebna stran. Vse države članice **poziva**, naj na njej objavljajo svoje ustrezne dobre prakse, tudi na lokalni ravni. To stran bi bilo treba redno posodabljati.

20. Da bi olajšali usklajevanje in pretok ustreznih informacij, Svet **poziva** države članice, naj razmislijo o imenovanju informacijske točke za Listino ali pooblastijo obstoječo kontaktno točko za spodbujanje in usklajevanje krepitve zmogljivosti, izmenjave informacij in ozaveščanja o Listini. Nacionalne informacijske točke bi lahko bile povezava med različnimi ravni upravljanja v državi in drugimi organi, vključno s tistimi, ki delujejo na področju človekovih pravic, in organizacijami civilne družbe ter institucijami in agencijami Unije.

Izvrševanje in spremljanje

Vloga Sodišča Evropske unije (Sodišče) in nacionalnih sodišč

21. Svet **ponovno** poudarja pomen sodne prakse Sodišča Evropske unije pri razlagi in uporabi Listine. Svet **meni**, da bi to moralo biti sestavni del usposabljanja o Listini in da bi bilo treba informacije o tem razširjati znotraj držav članic, saj bi tako spodbujali sodno prakso Sodišča in ozaveščali o ustreznih postopkih. Svet **poziva** Sodišče, naj še naprej sodeluje z mrežami nacionalnih sodišč, in sicer z neformalnimi izmenjavami ali študijskimi obiski.

22. Svet **poudarja** ključno vlogo, ki jo imajo sodišča pri spoštovanju temeljnih pravic. Sodniki so resnični poroki Listine, saj se od njih zahteva, da zagotovijo učinkovito sodno varstvo pravic iz Listine. Svet **z zadovoljstvom ugotavlja**, da nacionalna sodišča vse pogostejše uporabljajo Listino, pa tudi predloge za sprejetje predhodne odločbe Sodišča, ki so glavna oblika sodnega dialoga v okviru Unije. V zvezi s tem **poziva** Agencijo Evropske unije za temeljne pravice naj redno posodablja podatkovno zbirko Charterpedia, vključno z nacionalno in evropsko sodno prakso, ki jo ta zbirka vsebuje.

23. Svet **poziva** države članice, naj preučijo nadaljnje možnosti za izboljšanje znanja sodstva in drugih pravosodnih delavcev v zvezi z Listino na podlagi posebnega gradiva za usposabljanje, vključno z orodji za e-učenje. Svet **predlaga**, naj države članice spodbujajo mreže sodnikov, laičnih sodnikov in častnih sodnikov ter drugih pravosodnih delavcev, naj še bolj poudarjajo uporabo Listine na nacionalni ravni, in sicer s sodelovanjem pri usposabljanju in izmenjavi praks ter opirajoč se na podporo in orodja, ki jih ponujajo Komisija, Evropska mreža institucij za izobraževanje v pravosodju (v nadaljnjem besedilu: EJTN) in Agencija Evropske unije za temeljne pravice.

24. Svet pozdravlja novo strategijo Komisije „Zagotavljanje pravnega varstva v EU – evropska strategija za usposabljanje na področju pravosodja za obdobje 2021–2024“,⁹ zlasti v zvezi z usposabljanjem o Listini, in pozdravlja ukrepe, ki jih namerava Komisija sprejeti v strategiji o Listini.

⁹ Sporočilo Evropske komisije, 2. december 2020, COM (2020) 713 final.

25. Svet **pozdravlja** zavezo Komisije, da bo na podlagi načel objektivnosti, pravičnosti in enakega obravnavanja držav članic predstavila letno poročilo o uporabi Listine s tematskim pristopom, ki bo osredotočen na posebna področja politike, ki jih ureja pravo Unije, in **pričakuje** prvo poročilo, osredotočeno na temeljne pravice v digitalni dobi, ki naj bi bilo objavljeno leta 2021. Svet **poziva** Komisijo, naj v svoja poročila vključi tudi najboljše prakse za boljšo uporabo Listine na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter zagotovi, da bo poročilo prijazno bralcem in posredovano širši javnosti.

26. Svet **se zavezuje** letni izmenjavi mnenj o uporabi Listine na ravni Unije in nacionalni ravni na podlagi letnega poročila Komisije, letnega poročila Agencije Evropske unije za temeljne pravice o temeljnih pravicah in informacij, ki jih države članice zagotovijo na evropskem portalu e-pravosodje. Letna razprava bi morala spodbuditi ciljno usmerjene in v prihodnost usmerjene sklepe Sveta.

Nacionalne institucije za človekove pravice (NIČP) in organi za enakost

27. Svet **priznava**, da imajo neodvisne NIČP in organi za enakost ključno vlogo pri varstvu in spodbujanju temeljnih pravic ter ozaveščanju in prispevajo k zagotavljanju skladnosti nacionalnih politik z Listino. NIČP so zaradi svojega širokega in horizontalnega mandata na področju temeljnih pravic in bližine državljanom ključne za izvajanje Listine.

29. Svet **spodbuja** države članice, ki še niso vzpostavile neodvisnih NIČP v skladu z načeli v zvezi s statusom nacionalnih institucij („Pariška načela“), naj to storijo, pri čemer opozarja tudi na kazalnik 16.a.1 ciljev trajnostnega razvoja. Države članice, v katerih so bile NIČP vzpostavljene, bi morale zagotoviti, da imajo te na voljo dovolj sredstev in osebja za izpolnjevanje svojih nalog. Svet poleg tega **poudarja**, da je zagotavljanje ugodnega okolja in ustreznega financiranja bistveno za sprostitev potenciala NIČP in organov za enakost kot izvajalci Listine.

30. Svet **ugotavlja**, da je mogoče povečati učinek dela NIČP, ter **spodbuja** države članice, Komisijo in druge institucije, organe, urade in agencije Unije, naj dodatno okrepijo medsebojno sodelovanje s temi mehanizmi, in sicer tako, da zagotovijo njihovo redno in utemeljeno sodelovanje pri izmenjavi mnenj z vlado in pri poročanju.

Civilna družba

31. Svet **priznava**, da so organizacije civilne družbe pogosto prve, na katere se državljani obrnejo za podporo in informacije v zvezi s svojimi pravicami; pogosto so tudi v ospredju preprečevanja kršitev ali zlorab in odzivanja nanje. Svet nadalje **priznava** bistveno vlogo organizacij civilne družbe pri izmenjavi ustreznega znanja o Listini in ozaveščanju.

32. Opozarja, kako pomembno je, da se odpravijo vsakršne nepotrebne, nezakonite ali samovoljne omejitve civilnodružbenega prostora in da se ne postavljajo nove, ter se zaveda, da je pregledno, zadostno in lahko dostopno financiranje organizacij civilne družbe ključno za njihovo učinkovito in neodvisno delovanje. V zvezi s tem Svet **z zanimanjem pričakuje** izvajanje Sklada Unije za pravosodje, pravice in vrednote.

33. Svet **poziva** države članice, naj preučijo načine za izboljšanje interakcije in sodelovanja z organizacijami civilne družbe, da bi podprli krepitev zmogljivosti v zvezi v Listino ter tako zagotovili boljše spodbujanje in varstvo zadevnih pravice. V zvezi s tem **ocenjuje** kot dobro prakso, da se vlade redno srečujejo z organizacijami civilne družbe, da jih vključijo v pripravo nacionalnih akcijskih načrtov o temeljnih pravicah in v poročanje o uporabi instrumentov za temeljne pravice ter da vzpostavljajo strukture, ki združujejo predstavnike civilne družbe, zagovornike pravic in javne organe.